

กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์
ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กับ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
STRATEGIES FOR NETWORKING CREATION OF
PRINTED MATTERS
BETWEEN LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS
AND UBON RATCHATHANI UNIVERSITY PRESS

นรา พิมพ์พันธ์¹

พิชญ์ สมพอง²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการผลิตสิ่งพิมพ์ และเพื่อศึกษาและเสนอแนะกลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้ร่วมกัน มีแนวความคิดการรับรู้ที่ไม่เหมือนกัน ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ แนวคิด วิธีการ ให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยจัดประชุม ฝึกอบรมเครือข่าย หรือการทำ MOU ร่วมกัน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ยังไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรมีการระดมแนวคิด เป้าหมายร่วมกัน โดยการวางแผนพัฒนาองค์กร ด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ยังไม่มีการดำเนินงานด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ควรเชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมประชุมเกี่ยวกับการมีผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน เพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง สมาชิกยังไม่เข้าใจบทบาทของการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกทุกระดับ ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ยังไม่มีการวางแผนด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ควรกำหนดกลยุทธ์การสร้าง ความเข้มแข็งให้กันและกัน มีการประชุมแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน ด้านการพึ่งอิงด้วยกัน สมาชิกมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำลังคน ควรกำหนดกลยุทธ์การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำลังคน ระหว่างกัน และด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน สมาชิกเครือข่ายยังไม่มีประสบการณ์และไม่มีความต่อเนื่องในการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ควรมีการจัดกิจกรรมประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือจัดกิจกรรมกีฬาสนทนาร่วมกัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่าย

ABSTRACT

THIS RESEARCH HAD THE OBJECTIVE TO STUDY THE POTENTIAL FOR A NETWORKING STRATEGY FOR PRINT MATERIAL BETWEEN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS (LAO) AND THE UBON RATCHATHANI UNIVERSITY PRESS.

THIS STUDY FOUND THAT THERE IS UNEVEN LEARNING. THERE SHOULD BE ALIGNMENT OF STRATEGIES, CONCEPTS AND METHODS SO THAT THEY GO IN THE SAME DIRECTION. THIS CAN BE DONE THROUGH MEETINGS AND TRAININGS IN NETWORKING, OR THROUGH AN MOU PROCESS. THERE IS STILL NO JOINT VISION AMONG THE STAKEHOLDERS. THERE SHOULD BE SOME BRAINSTORMING TO DEFINE CONCEPTS AND TARGETS COLLABORATIVELY. THERE NEEDS TO BE AN ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT PLAN. THERE IS LIMITED JOINT BENEFIT OR MUTUAL INTEREST. THE STAKEHOLDERS SHOULD BE INVITED TO A MEETING TO EXPLAIN THE POTENTIAL FINANCIAL AND NON-FINANCIAL BENEFITS OF NETWORKING. THE MEMBERS OF THE NETWORK STILL DO NOT UNDERSTAND THEIR ROLES. THERE SHOULD BE ACTIVITIES TO EXCHANGE EXPERIENCE AND KNOWLEDGE AND LEARNING TO ACCEPT THE IDEAS OF OTHERS. THERE HAS NOT YET BEEN PLANNING FOR THE PROCESS OF MUTUAL SUPPORT. THERE SHOULD BE A STRATEGY TO STRENGTHEN NETWORK MEMBERS AND TECHNICAL EXCHANGE AMONG AGENCIES. THERE ARE LIMITATIONS OF TECHNOLOGY, KNOWLEDGE, BUDGET AND PERSONNEL FOR MUTUAL SUPPORT. THERE SHOULD BE A STRATEGY TO SUPPORT THESE AREAS. THE NETWORK MEMBERS ARE NOT EXPERIENCED OR SKILLFUL IN EXCHANGE RELATIONSHIPS. THERE SHOULD BE MEETINGS AND SEMINARS TO IMPROVE EXCHANGE OF IDEAS, OR JOINT SPORTING EVENTS.

KEYWORD : STRATEGIES FOR NETWORKING CREATION

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดตั้งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้มีมติเห็นชอบอนุมัติหลักการให้จัดทำโครงการจัดตั้งโรงพิมพ์ในการประชุมผู้บริหารมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 7/2542 โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้บริการในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร ตำราประกอบ การเรียนการสอนให้มีคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้กับมหาวิทยาลัย โดยมอบหมายให้สำนักวิทยบริการเป็นผู้จัดทำโครงการในการจัดตั้งโรงพิมพ์ พร้อมทั้งแผนการดำเนินงาน อีกทั้งให้ศึกษาความพร้อมและความเป็นไปได้ในการดำเนินการในการจัดตั้งโรงพิมพ์ โดยได้นำเสนอร่างระเบียบข้อบังคับต่อที่ประชุมผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อนำเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย ซึ่งได้อนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2544 โดยได้ดำเนินการในรูปแบบของหน่วยงานในกำกับของมหาวิทยาลัย ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการบริหารโรงพิมพ์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ย้ายที่ทำงานมาปฏิบัติงานที่อาคารกิจกรรมนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นการสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการและได้ทำการต่อเติมอาคารด้านล่างของอาคารกิจกรรมเพื่อปรับปรุงเป็นสำนักงานโรงพิมพ์ โดยจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยเป็นห้องสำนักงาน ห้องกราฟิก และต่อมาได้ขออนุมัติในการต่อเติมอาคารด้านข้างตึกกิจกรรมนักศึกษาเพื่อจัดทำเป็นห้องอัดสำเนาด้วยระบบดิจิทัล และห้องพิมพ์ออฟเซต โดยต่อเติมเป็นอาคารชั้นเดียว พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงเครื่องมือเครื่องจักรทางการพิมพ์ให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เพื่อผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการพิมพ์ด้วยระบบดิจิทัล และการพิมพ์มาตรฐานด้วยระบบออฟเซต 4 สี ภายใต้กรอบแนวคิดที่จะให้บริการในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ให้ครอบคลุม มีศักยภาพ และราคาประหยัด เพื่อลดต้นทุนแก่ผู้ใช้บริการภายในมหาวิทยาลัย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการและทางด้านการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์แก่บุคลากรและหน่วยงานภายนอก

ในยุคปัจจุบันสื่อสิ่งพิมพ์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคม สื่อสิ่งพิมพ์เป็นกระบวนการพิมพ์ ที่ใช้ในการโฆษณา การเผยแพร่ความรู้ การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารและได้ศึกษาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนางานอาชีพให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมมีความเข้าใจจนบรรณนิยมประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนทักษะความรู้ในด้านต่างๆ นอกจากนี้สื่อสิ่งพิมพ์ยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงอัตราการรู้หนังสือของประชากรและพื้นฐานการศึกษาในสังคมอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผวนวกับภารกิจในด้านการจัดหารายได้ของโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 แต่ยังไม่เคยมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น หากมีการขยายเครือข่ายกลุ่มลูกค้ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ผู้ศึกษาเห็นว่าหากมีการสร้างเครือข่ายและการกำหนดกลยุทธ์ที่ดี ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการศึกษาไปใช้กำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ การพัฒนาคุณภาพ และการวางแผนการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและเกิดความพึงพอใจในการเข้ารับบริการของโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาและเสนอแนะกลยุทธ์ การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาจากประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 แนวคิดการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์
 - 2.2 แนวคิดการสร้างเครือข่าย
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ มีระยะเวลาดำเนินการ 4 เดือน คือ ระหว่างเดือนเมษายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2555

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนานที่สุดในทุกสื่อมวลชน กล่าวเฉพาะสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ในไทยนั้นมีประวัติที่น่ายกย่องเป็นอย่างยิ่ง เพราะได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของการรับเทคโนโลยีการพิมพ์จากมิชชันนารีชาวตะวันตกที่เข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนา การต่อสู้ต่ออำนาจเผด็จการทหารเพื่อสิทธิการรับรู้ของคนในสังคมไทย “การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์” เล่มนี้มุ่งนำเสนอเนื้อหาความรู้ ความเข้าใจ และให้เห็นทักษะเกี่ยวกับการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา จึงให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

1.1 ความหมายของสิ่งพิมพ์

สิ่งพิมพ์ หมายถึง วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ใดๆ ที่มีภาพ ลวดลาย สัญลักษณ์ ข้อความ ตัวอักษร หรือสีสันปรากฏอยู่บนพื้นผิวโดยผ่านกระบวนการพิมพ์ที่ต้องมีแม่พิมพ์เป็นตัวกลาง ถ่ายทอดภาพ ลวดลาย ตัวอักษร หรือสีสันอันเป็นต้นแบบ ผ่านหมึกพิมพ์ต่อไปยังวัสดุซึ่งรองรับการพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยแรงกด แรงดัน ฉายแสงหรือทำปฏิกิริยาใดๆ ทำละลายให้หมึกพิมพ์ไปเกาะติดผิววัสดุ เกิดองค์ประกอบเหมือนกับแบบทุกประการ (ประชิด ทิณบุตร, 2539: 14)

สิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นเพื่อการบันทึกการเผยแพร่ความคิดข่าวสาร ความบันเทิงหรือจุดมุ่งหมายเฉพาะอื่นๆ สิ่งพิมพ์เป็นผลงานอันสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง จากการพิมพ์จำนวนน้อยใช้เฉพาะกลุ่มเพื่อบันทึกการสอนทางศาสนา ตำรายา หรือตำราพิชัยสงคราม กลายเป็นการพิมพ์ที่ขยายวงกว้างขึ้นเพื่อการเผยแพร่ข่าวสาร ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการพิมพ์ก็เพื่อมุ่งหวังให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้ด้วยการอ่านหรือรับรู้จากภาพที่เห็นแล้วเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสาร

1.2 รูปแบบการนำเสนอผลงานสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ

การนำเสนอผลงานสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ว่าเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวิชาการ สื่อสาร เริงรมย์ สารคดี ประชาสัมพันธ์ โฆษณา หรือเอกสารเผยแพร่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น เป็นสิ่งพิมพ์สำหรับผู้หญิงหรือผู้ชาย การศึกษาระดับใด สำหรับบุคคลวัยใด เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนสำคัญต่อการกำหนดรูปแบบการนำเสนอผลงานสิ่งพิมพ์เป็นอย่างมาก สิ่งพิมพ์มีการนำเสนอรูปแบบที่แตกต่างกันเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งพิมพ์โดยตรงและสิ่งพิมพ์โดยอ้อม (โกสุ่ม สายใจ, 2537: 25-42)

2. แนวคิดการสร้างเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 36-43) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ว่ามีอยู่ 7 ประการ ประกอบด้วย

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง 5) มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) มีการพึ่งอิงร่วมกัน 7) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

นันทิยา หุตานุวัตร (2546 :73-81) จำแนกประเภทของเครือข่ายได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทของเครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะของงาน สามารถแบ่งเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 เครือข่ายกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมที่เหมือนกัน หรือคล้ายกัน เครือข่ายประเภทนี้อาจจะครอบคลุมพื้นที่หลายหมู่บ้าน หลายตำบล หลายอำเภอ หรือ หลายจังหวัด ตัวอย่างของเครือข่ายประเภทนี้ มีดังนี้

1.1.1 เครือข่ายประเภทที่สนับสนุนโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในภาคอีสาน มีอย่างน้อย 7 เครือข่าย คือ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายเหตุการณ์สตรี เครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายด้านเอดส์ เครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน และเครือข่ายชุมชนแออัด

1.1.2 เครือข่ายประเภทที่สนับสนุนโดยองค์กรพัฒนาเอกชนในภาคเหนือ เช่น เครือข่ายชาวเขา เครือข่ายการรณรงค์ด้าน อบต. เครือข่ายการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำ เป็นต้น

1.1.3 เครือข่ายประเภทที่สนับสนุนโดยหน่วยงานรัฐ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การประมง กลุ่มเกษตรทำนาระดับตำบล เป็นต้น

1.2 เครือข่ายพื้นที่ เป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมแตกต่างกันแต่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เครือข่ายประเภทนี้มักจะครอบคลุมพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพเหมือนกัน เช่น อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน อยู่ในตำบลเดียวกัน อยู่ในลุ่มน้ำเดียวกัน ตัวอย่างของเครือข่ายประเภทนี้ มีดังนี้

1.2.1 เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นพิมายและชุมชนองค์กรพัฒนาชุมชนขอนแก่น 1.2.2 เครือข่ายใหญ่ไทรสกล จังหวัดสกลนคร มีกิจกรรมออมทรัพย์เป็นกิจกรรมหลักร่วมกัน และมีกิจกรรมย่อยๆแตกต่างกันไป

1.2.3 สหข่ายในอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่รวมเครือข่ายหลายเครือข่ายในพื้นที่เข้าด้วยกัน ซึ่งได้แก่ เครือข่ายชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เครือข่าย

ชุมชนพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายเครดิตยูเนียน และเครือข่ายเยาวชนพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม

2. ประเภทของเครือข่ายแบ่งตามความเป็นนิติบุคคล อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เครือข่ายนิติบุคคล เป็นเครือข่ายที่จัดทะเบียนตามกฎหมายหรือตามระเบียบของส่วนราชการ เช่น กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

2.2 เครือข่ายไม่เป็นนิติบุคคลเป็นเครือข่ายที่มีการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ชมรมต่างๆ เป็นต้น

พระมหาสุทนต์ อากาศโร (2547 : 18-50) กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่าย มีดังนี้

1) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก หน่วยชีวิตและสมาชิกเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความ เป็นเครือข่ายที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์ โดยหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการ สานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน ตามหลักของ ธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อรักษาความเป็น ไปของชีวิต ดังนั้น หน่วยชีวิต หรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่จะก่อให้เกิด ความเป็นเครือข่าย

2) จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพราะหากว่าบุคคล กลุ่ม องค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วม กัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่า เป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความ หมายถึง “ การรวมกันอย่างมีจุดหมาย ” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลมารวม กันสิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหาก ขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่มาจากส่วนสลิภภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียง การจัดตั้งและเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น

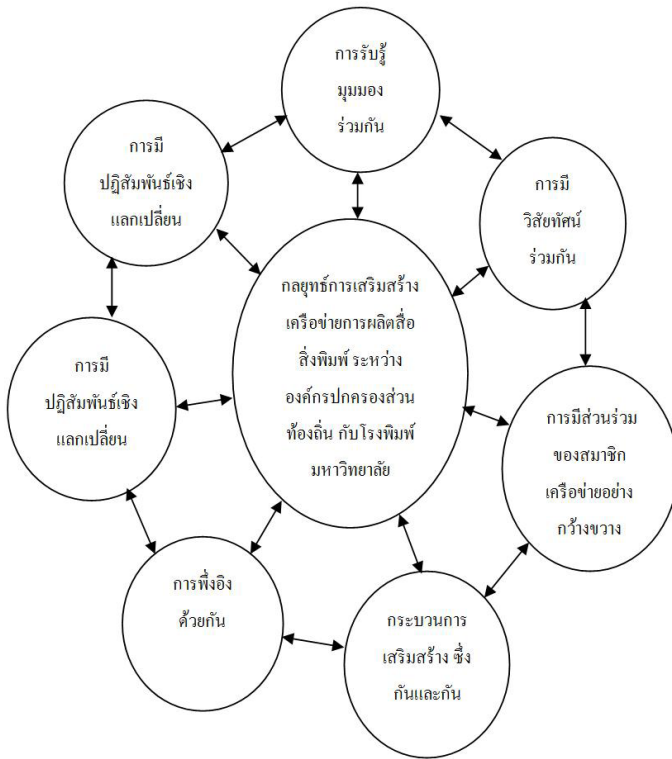
4) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน โดยองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่ง หนึ่งที่ขาดมิได้ คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วน ร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้า เข้าหากันมากขึ้น นอกจากนี้ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความ

สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นแนวคิด กระบวนการ และวิธีการของการจัดการเครือข่าย

5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยกันแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ 7 ประการดังนี้ 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง 5) มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) มีการพึ่งอิงร่วมกัน 7) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดในการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. **รูปแบบวิธีการวิจัย** การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นรายบุคคล

2. **ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย** ที่ใช้ในการศึกษาปัญหาและแนวทางการกำหนด กลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 17 คน และผู้บริหารโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 4 คน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา** เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview schedule)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ศึกษาได้นำคำตอบมาจัดหมวดหมู่เพื่อศึกษาแบบแผนโครงสร้าง และสาระของเนื้อหาคำตอบ โดยจัดให้มีความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี

ผลการศึกษา

1) ด้านการรับรู้ร่วมกัน พบว่า ยังขาดความร่วมมือ และการรับรู้ร่วมกัน เนื่องจากยังขาดความเข้าใจในด้านเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ และขณะที่องค์กรยังไม่รู้ว่ารายละเอียดข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์ที่จะนำเสนอในรูปแบบอย่างไร เพื่อจะนำไปสู่เครือข่ายที่เพิ่มมากขึ้นและนึกคิดไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งจากภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงาน อาจจะมีแนวคิดที่ไม่เหมือนกันตามบทบาทหน้าที่

2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ยังไม่ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน แต่ละฝ่ายมีวิสัยทัศน์ของตนเอง อีกทั้งในการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่ายยังมีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่แตกต่างกัน แนวทางแก้ไขการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจะสามารถร่วมกันดำเนินการในด้านวิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายในอนาคตที่จะรวมเป็นภาพเดียวกัน ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน เช่น การจัดทำแผนพัฒนา ระยะ 3 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น

3) ด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ยังขาดความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการด้านผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน แนวทางแก้ไข การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายจะสามารถสนองตอบความต้องการหรือการมีประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกทั้งสองฝ่าย และก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน อีกทั้งสมาชิกเครือข่ายร่วมมือกันในการพิจารณาถึงลักษณะและรูปแบบของผลประโยชน์ที่สมาชิกควรจะได้รับอย่างเท่าเทียมและเพียงพอ

4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ายังขาดการมีส่วนร่วมเนื่องจากขาดการประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในปัจจุบันสมาชิกยังไม่เข้าใจบทบาทของด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย แนวทางแก้ไข ควร

จัดให้มีการประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายและจัดกระบวนการตัดสินใจโดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม พยายามสร้างสภาพแวดล้อมให้มีการเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ ควรแบ่งกันเป็นผู้นำตามความถนัด ทำการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกทุกกลุ่มก่อนการตัดสินใจเพื่อให้เกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะนำผลการตัดสินใจของสมาชิกเครือข่ายไปปฏิบัติ

5) **ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน** กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ยังไม่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ แนวทางแก้ไข สมาชิกของเครือข่ายต่างต้องสร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน ผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้เกิดพลังของเครือข่าย โดยการเน้นวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค เพื่อลดจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งในการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

6) **ด้านการพึ่งอิงด้วยกัน** กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สมาชิกเครือข่ายตกอยู่ในภาวะจำกัดทั้งด้านทรัพยากร เทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำลังคน เสมือนปัจจุบัน อาจทำให้ไม่สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากเครือข่าย แนวทางแก้ไข สมาชิกเครือข่ายต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การทำให้สมาชิกในเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น จะส่งผลให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จนทำให้งานประสบผลสำเร็จได้อย่างดี

7) **ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน** กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สมาชิกเครือข่ายยังไม่มีประสพการณ์ ทำให้มีการดำเนินงานด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนน้อย แนวทางแก้ไข ขยายกลุ่มเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดอบรม ประชุม สัมมนา กับสมาชิกเครือข่าย ต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จัดให้มีการพบปะพูดคุย และลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนมากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือผู้รับอย่างเดียว

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปและอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษากลยุทธ์การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สรุปได้ 7 ด้าน คือ 1) ด้านการรับรู้ร่วมกัน พบว่า มีปัญหาในการประสานงาน ขาดความร่วมมือ และการรับรู้ร่วมกัน เนื่องจากยังขาดความเข้าใจในด้านเครือข่าย 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่ามีปัญหาในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน เนื่องจากยังไม่มี การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ยังเป็นวิสัยทัศน์และพันธกิจของแต่ละฝ่าย 3) ด้านการมีผล

ประโยชน์และความสนใจร่วมกัน พบว่ามีปัญหาในการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกันน้อย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบว่ามีปัญหาเรื่องความเข้าใจบทบาทของการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย และขาดการประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประกายทิพย์ วงศ์หอม (2543) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายจัดการเรียนการสอน คือ ขาดการประสานความร่วมมือไปยังองค์กรเอกชนในวงกว้าง และในระดับนโยบาย อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมไม่มีเวลาในการประสานหรือการจัดสรรในการทำงานกับเครือข่าย 5) ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน พบว่ามีปัญหาเนื่องจากยังไม่มีกรวางแผนด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ 6) ด้านการพึ่งพิงด้วยกัน พบว่ายังมีปัญหาในการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายยังมีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร เทคโนโลยี ความรู้ งบประมาณ และกำหนดคน 7) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน พบว่ามีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ยังไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายยังไม่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

2. การศึกษาแนวทางการกำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างเครือข่ายการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ เห็นว่า 1) ด้านการรับรู้ร่วมกัน พบว่า ควรกำหนดกลยุทธ์ แนวคิด วิธีการ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเริ่มจากการพบปะ พูดคุย สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีดา ประพฤติชอบ และคณะ (2549) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประสบความสำเร็จได้จากกระบวนการในการดำเนินงานของเครือข่ายต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจและความร่วมมือกับกิจกรรมขององค์กร 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ควรให้สมาชิกเครือข่ายได้แสดงความคิดเห็น แนวทางปฏิบัติ โดยระดมแนวคิดร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของแต่ละองค์กร 3) ด้านการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน พบว่า ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนให้สมาชิกเครือข่ายที่มีอยู่เกิดความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากเครือข่าย 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบว่า ควรมีการกำหนดกลยุทธ์การมีส่วนร่วม การยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย 5) ด้านกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน พบว่า ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยจัดกิจกรรมพบปะ พูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความช่วย

เหลือสมาชิกเครือข่าย สร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อมโยงในเครือข่าย 6) ด้านการพึ่งอิงด้วยกัน พบว่า ควรกำหนดกลยุทธ์ในการเกื้อหนุนพึ่งพากัน การเห็นถึงสำคัญของสมาชิกเครือข่าย และการสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายมีความสัมพันธ์กัน โดยใช้หลัก 4 M (Man - Money - Method - Material/ Machine) 7) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน พบว่า ควรกำหนดกลยุทธ์การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ควรให้สมาชิกได้พบปะ แลกเปลี่ยน โดยการจัดประชุม สัมมนา ระหว่างเครือข่าย เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส จำกัด, 2543.
- โกสุม สายใจ. การออกแบบนิเทศศิลป์ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2537.
- นันทิยา หุตานวัตรและณรงค์ หุตานวัตร. การพัฒนาองค์กรชุมชน. คณะเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี, 2546.
- ประชิด ทิณบุตร. ความหมายและประเภทของสิ่งพิมพ์. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการออกแบบทางการพิมพ์. (หน้า 14-16). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- ปรีดา ประพฤติชอบ. โครงการแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ . ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 (มกราคม - มีนาคม) : 147 - 161, 2549.
- สุทธิทย์ อาภากรโร (อบอู่่น). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547.
- สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์. เรื่องการพัฒนาเครือข่ายชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค, 2545.